

บทที่ 1

บทนำ

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก เป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสัตว์มีกระดูกสันหลังที่อาศัยอยู่ในน้ำคือปลาและกลุ่มที่อาศัยอยู่บนบกคือสัตว์เลื้อยคลาน และมีความสำคัญในระบบนิเวศในแง่ของความสัมพันธ์ในห่วงโซ่อาหารคือมักเป็นอาหารของสัตว์ในกลุ่มต่าง ๆ เช่น ปลา สัตว์เลื้อยคลาน นก และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และนอกจากนั้นยังอาจใช้เป็นตัวทำนายนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเนื่องจากในวงจรชีวิตต้องมีทั้งช่วงที่อาศัยอยู่ในน้ำและบนบก ดังนั้นจึงได้รับผลกระทบทั้ง 2 ทาง ตัวอย่างผลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การใช้สารเคมีปราบศัตรูพืช การเกิดภาวะเรือนกระจกหรือ แม้แต่ฝนกรดเป็นต้น และนอกจากนั้นประชากรในธรรมชาติยังมีเป็นจำนวนมากแต่ยังขาดการศึกษารายละเอียดในหลายด้านโดยเฉพาะด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยาประชากร ดังนั้นจึงยังไม่สามารถทราบได้ว่ามีชนิดใดบ้างที่กำลังจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย (จารุจินต์ นภิตะภักฎ และ วิเชียร คงทอง, 2536) หรือเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

การศึกษาสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมาจะมุ่งเน้นไปที่การตรวจค้นชนิด พร้อมทำประวัติ เช่น ชื่อไทย ชื่อวิทยาศาสตร์ ขนาด อายุ เพศ และบริเวณที่พบเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและชีวภาพในบริเวณที่อยู่อาศัย ยังมีผู้ทำการศึกษาและรายงานไว้น้อยมาก เป็นที่ทราบกันดีว่าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่ออยู่รอดของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ การศึกษานิเวศวิทยาเป็นการศึกษาทางด้านชีววิทยาพื้นฐานอันเป็นแกนหลักสำคัญของการศึกษาหาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ซึ่ง วิสุทธิ์ ไบไม้ และ Brockelman (2532) กล่าวว่า การศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานและความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นความสำคัญของการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย ที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน

การศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย การศึกษาด้านความหลากหลายของชนิด สถานที่ และช่วงเวลาในการใช้ทรัพยากรซึ่งจะทำให้ทราบว่าชนิดอะไรบ้าง มีกี่ชนิด อาศัยอยู่ที่ไหนบ้าง และ การที่จะดำรงอยู่ได้ต้องทราบประเภทของแหล่งที่อยู่อาศัยย่อย ช่วงเวลาที่มีการสืบพันธุ์ ชนิดของ

ศัตรูธรรมชาติ ชนิดของอาหารและความสัมพันธ์ในระหว่างชนิดที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสังคมสิ่งมีชีวิตของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก(amphibian community) ที่อาศัยอยู่ในถิ่นที่อยู่อาศัยแบบลำธาร ในป่าดิบแล้ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาความหลากหลายของชนิดและการเปลี่ยนแปลงทางด้านชนิดและจำนวนในแต่ละชนิดในรอบปีของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ในบริเวณที่อยู่อาศัยแบบลำธารภายในพื้นที่ป่าดิบแล้ง
2. ศึกษาการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในด้านอาหาร การใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยและช่วงเวลาที่ผ่านมาใช้พื้นที่
3. ศึกษาปัจจัยสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ทางด้านกายภาพ ได้แก่ อุณหภูมิอากาศ อุณหภูมิน้ำ ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณน้ำฝนรวมและความเป็นกรด-ด่างของน้ำ และด้านชีวภาพ ได้แก่ ฤดูกาลสืบพันธุ์ อาหารและศัตรูธรรมชาติ

ขอบเขตของการศึกษา

1. สำรวจและเลือกพื้นที่ศึกษาบริเวณลำธาร ในป่าดิบแล้ง ศูนย์วิจัยสัตว์ป่าอะเชิงเทรา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน อ. ท่าตะเียบ จ.อะเชิงเทรา
2. ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเฉพาะความหลากหลายของชนิด(Species diversity) เฉพาะในพื้นที่ศึกษาเท่านั้น หากพบนอกพื้นที่ศึกษาจะบันทึกและรายงานต่างหาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบชนิด และสถานภาพทางนิเวศวิทยาบางประการของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ที่อยู่อาศัยในบริเวณลำธารในป่าดิบแล้ง
2. ข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนจัดการด้านอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการค้นคว้าวิจัยต่อไป